

Encyklopedia Solidarności

<https://encysol.pl/es/encyklopedia/hasla-rzeczowe/42751,Osrodek-Odosobnienia-w-Bytomiu-Miechowicach.html>
03.05.2024, 12:25

Ośrodek Odosobnienia w Bytomiu-Miechowicach

Hasło wydrukowane w **Tom V**

Ośrodek Odosobnienia w Bytomiu-Miechowicach, ośrodek dla kobiet, funkcjonował 7 IV–24 VII 1982 w Ośrodku Doskonalenia Kadr Urzędu Wojewódzkiego w Katowicach, w podmiejskim lesie na granicy Bytomia i Zabrze. Ośrodkiem kierował funkcjonariusz służby więziennej por. Józef Nawój. Przebywało w nim łącznie 57 kobiet, w większości mieszkanek województwa katowickiego, a także z innych regionów.

Początkowo w ośrodku przebywały 24 kobiety, 9 IV 1982 dołączyło do nich kolejnych 11 (przywiezionych z ośrodka odosobnienia w Darłówniku). W okresie 20 IV–20 VI 1982 przetransportowano 29 kobiet. 29 i 30 IV 1982 nastąpiły pierwsze zwolnienia, następne 2 i 4 VI 1982. Stan internowanych na 20 VI 1982 wynosił 45 osób (w tym 11 kobiet w wieku do 25 lat, 23 w przedziale wiekowym 25–40 lat, 11 powyżej 40 lat). Było wśród nich m.in. 11 studentek, związanych głównie z NZZ (8 z Uniwersytetu Śląskiego, 2 z Politechniki Śląskiej, 1 ze Śląskiej Akademii Medycznej, w tym m.in. członkini Prezydium Krajowej Komisji Koordynacyjnej NZZ Barbara Kozłowska); 6 etatowych pracowników „S”, 7 kobiet związanych ze służbą zdrowia, 8 nauczycielek i pracowników wyższych uczelni. Wśród przetrzymywanych była kobieta z zagrożoną ciążą, kilka matek samotnie wychowujących dzieci, dziesięć kobiet będących jedynymi opiekunkami osób chorych lub w podeszłym wieku. Kolejne zwolnienia nastąpiły na przełomie VI/VII 1982 – do 14 VII 1982 ośrodek opuściło dwanaście osób. 10–12 VII 1982 rozpoczęto wydawanie 2–3 tygodniowych przepustek. W poł. VII w ośrodku przebywało 26 kobiet, na przymusowych przepustkach lub leczeniu szpitalnym było 12 osób. Zwolnienie wszystkich przetrzymywanych nastąpiło 23–24 VII 1982 (najwięcej 23 VII). Internowane przebywające na

przepustkach (10 osób) zobowiązane zostały do zgłoszenia się do ośrodka 1 VIII 1982 po odbiór decyzji o zwolnieniu z tą datą.

Kobiety przetrzymywane były w pokojach 3-6 osobowych na dwóch kondygnacjach, na każdej znajdowały się toalety, umywalki i natryski z ciepłą i zimną wodą. Spożywanie posiłków odbywało się w jadalni w wyznaczonych godzinach. Internowane mogły korzystać ze świetlicy z telewizorem i radiem, podręcznej biblioteczki oraz dwugodzinnego spaceru (pod koniec VI czas dozwolonego przebywania na dworze wydłużony został do 5 godzin).

Kadrę ośrodka, oprócz komendanta, stanowiło 2 oficerów oraz 5 funkcjonariuszek służby więziennej. Nadzór ze strony SB sprawował jeden funkcjonariusz i 2 funkcjonariuszki. Ośrodek ogrodzony był wysokim płotem z drutem kolczastym, ochronę stanowiło 30 żołnierzy zasadniczej służby wojskowej (z Górnośląskiej Brygady WOP, początkowo teren chroniony był też przez funkcjonariuszy ZOMO. W ośrodku zatrudniona była zmilitaryzowana obsługa techniczna Ośrodka Doskonalenia Kadr - 4 kucharki, 3 palaczy-konserwatorów, 2 sprzątaczkę, pracownica administracyjna (oficjalnie nie mieli oni bezpośrednich kontaktów z internowanymi, ale czasami pomagali w przekazywaniu informacji), a także lekarz, przyjmujący w gabinecie wyposażonym w podstawowy sprzęt medyczny (lustracje wskazywały na słaby stan zaopatrzenia w lekarstwa).

Ośrodek był wizytowany i kontrolowany przez przedstawicieli różnych instytucji i organizacji. 9 IV i 3 VI 1982 odwiedziły go komisje MCK (podczas pierwszej wizyty zalecono hospitalizowanie 2 kobiet i skierowanie kilku na specjalistyczne konsultacje, podczas drugiej - bezwarunkowe zwolnienie ze względu na stan zdrowia 3 kobiet, sugestie te częściowo zostały przez władze zrealizowane). 28 IV 1982 odbyła się wizyta przedstawicieli Zarządu Głównego PCK, a także Zarządu Wojewódzkiego PCK w Katowicach. 1 V i 25 VI 1982 internowane kobiety odwiedziła Maja Komorowska, jako przedstawicielka Prymasowskiego Komitetu Pomocy Osobom Pozbawionym Wolności i ich Rodzinom. Ośrodek kilkakrotnie

kontrolowali również sędziowie penitencjarni Sądu Wojewódzkiego w Katowicach oraz zespół powołany przez dyrektora OZZK w Katowicach.

Kobiety od pierwszych dni pobytu w ośrodku objęte były opieką duszpasterską. Z inicjatywy ordynariusza opolskiego bp. Alfonsa Nossola podjęli się jej ks. Hubert Kowol, dziekan dekanatu bytomskiego i ks. Hubert Nalewaja, proboszcz Parafii Bożego Ciała w Bytomiu-Miechowicach, którzy odprawiali w niedziele msze św. 28 IV 1982 wizytę w ośrodku złożył ordynariusz opolski bp A. Nossol, a 20 V 1982 bp pomocniczy diecezji katowickiej Czesław Domin.

Internowane głośno śpiewały i układały piosenki patriotyczne i antyreżimowe, pisały i naklejały napisy „Solidarność” na murach budynku, tworzyły znaczki „S” i hafty z motywami opozycyjnymi, czytały poezje Cz. Miłosza, obchodziły miesięcznice wprowadzenia stanu wojennego i pacyfikacji kopalni „Wujek” (m.in. paliły świece, nosiły czarne opaski, głośno odmawiały modlitwy za poległych górników). Od początku znaczna część przetrzymywanych nie stosowała się do regulaminu porządkowego (godziny pobudki, posiłków). W reakcji na to oraz głośne śpiewanie komendant po rozmowach ostrzegawczych i rewizjach udzielał nagany, czasowo ograniczał prawo korespondencji, pozbawiał prawa do otrzymywania paczek oraz zakupu artykułów żywnościowych i wyrobów tytoniowych, niektórym matkom odebrano przyznane im wcześniej prawo do dodatkowych odwiedzin ich nieletnich dzieci. Karalność była wysoka (15 V 1982 ukaranych było dyscyplinarnie ponad 50 proc. internowanych). 30 IV 1982 zostały przesłane do Prokuratury Rejonowej w Bytomiu materiały dotyczące szkalowania i szykanowania naczelnych organów PRL z wnioskiem o wszczęcie postępowania (dotyczyło to śpiewania piosenek antyreżimowych 15 V 1982, ww. materiały Prokuratura Rejonowa w Bytomiu przesłała do Prokuratury Garnizonowej w Gliwicach). W okresie V-VII 1982 doszło do kilku incydentów (m.in. 18 V, po tym, jak komendant ukarał dyscyplinarnie osoby niestosujące się do zakazu śpiewania, ok. 20 kobiet złożyło pisemne skargi, że w nocy ok. godz. 23 ktoś użył gazu łzawiącego w pobliżu świetlicy, co miało poskutkować podrażnieniem oczu kilku kobiet, oficjalne

dochodzenie nie potwierdziło tego faktu; 16 VI jedna z internowanych odmówiła przyjmowania pokarmów, po dwóch dniach umieszczona została w szpitalu ze względu na ciężki stan zdrowia; w VII doszło do incydentów w pobliżu ogrodzenia po tym, jak komendant wydał zakaz odwiedzin, nast. cofnięty). 27 VII 1982 obiekt został ponownie przekazany Urzędowi Wojewódzkiemu w Katowicach.

Ośrodkowi poświęcona została publikacja *Wspomnienia z okresu stanu wojennego o obozie dla internowanych kobiet w Bytomiu-Miechowicach*, red. Janusz Michura, Bytom 2014 oraz film *Internowane* (reż. Paweł Przybylski, zdjęcia Michał Dolny, Fundacja Teatralna w Katowicach, 2015). W X 2014, z inicjatywy Towarzystwa Miłośników Bytomia, na budynku ośrodka, w którym funkcjonuje obecnie Dom Pomocy Społecznej „Wędrowiec”, odsłonięta została tablica pamiątkowa, autorstwa Stanisława Pietrusa.

Tomasz Kurpierz, Jarosław Neja

Tomasz Kurpierz, Jarosław Neja

[Region Śląsko-Dąbrowski](#)

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

[Zgłoś błąd](#)